

Abstrakt

Poté, co se lidská důstojnost rozšířila do velkého množství ústav na celém světě, se stává její podrobné prozkoumání stále důležitějším. Tato práce rozlišuje tři samostatná pojetí lidské důstojnosti v ústavním právu, jmenovitě samostatné lidské právo, zdroj lidských práv a objektivní ústavní hodnotu. Každé z těchto pojetí je založeno na jednom z historických přístupů k lidské důstojnosti. Hlavním argumentem práce je, že propojováním těchto tří, jinak samostatně legitimních pojetí, dochází k vytváření nebezpečných a nežádoucích hybridních forem lidské důstojnosti, které se chovají jako axiomy a znemožňují tak racionální právní argumentaci jakož i užití testu proporcionality. Takovéto užívání lidské důstojnosti v ústavním právu je argumentačním faulem, kterého se bohužel dopouští velké množství soudů i teoretiků.

Práce se dále podrobněji zaměřuje na zkoumání fenoménu axiomatické verze lidské důstojnosti v judikatuře Ústavního soudu České republiky. Prostřednictvím kvantitativních metod nejprve dochází k závěru, že problém užívání axiomatické argumentace lidskou důstojností je v judikatuře tohoto soudu nejen přítomen, ale že se v průběhu času zvětšuje. Zároveň jsou zkoumány vlivy jeho výskytu na rozhodování Ústavního soudu i jednotlivých soudců.

Z výsledků kvantitativního výzkumu lze zdůraznit zejména zjištění, že vztah mezi přítomností axiomatické verze lidské důstojnosti a distribucí jednotlivých typů rozhodnutí Ústavního soudu je statisticky signifikantní a přítomnost axiomatické lidské důstojnosti tudíž s největší pravděpodobností ovlivňuje rozhodování Ústavního soudu. Druhým důležitým pozorovaným výsledkem je sjednocující účinek axiomatické verze lidské důstojnosti na rozhodování jednotlivých soudců, z čehož vyplývá, že axiomatická lidská důstojnost sice ovlivňuje rozhodnutí jednotlivých ústavních soudců, avšak ve všech případech velmi podobným způsobem.

Výsledky získané kvantitativním výzkumem jsou dále diskutovány a hlouběji analyzovány prostřednictvím kvalitativních metod. V této druhé části se výzkum zaměřil zejména na zjištění důvodů používání axiomů, jakož i na podrobnější analýzu všech čtyř typů axiomatické verze lidské důstojnosti a jejich nejdůležitějších dopadů nejen na argumentaci Ústavního soudu, ale také na samotné rozhodování. Celkově bylo objeveno pět obecnějších důvodů pro užívání axiomu, a to snaha o posílení přesvědčivosti argumentace, snaha o posílení významu rozhodnutí, snaha o zjednodušení rozhodnutí či odůvodnění složitých případů, převzetí axiomu z návrhu a konečně přinesení axiomu omylem. Co se dopadů užívání

axiomatické lidské důstojnosti týče, tak lze zdůraznit zejm. absolutizaci určitých argumentů, vytváření „pokřivených testů proporcionality“ a již zmíněný sjednocující účinek na rozhodování jednotlivých soudců.

Závěrem je možné konstatovat, že tato práce má potenciál obohatit právní vědu ve třech stěžejních aspektech. Zaprvé nabízí pro právní vědu poměrně nezvyklý metodologický přístup, kdy doposud preferované kvalitativní metody doplňuje o exaktnější kvantitativní výzkum, čímž umožňuje objektivnější a zároveň hlubší pochopení zkoumaného fenoménu. Zadruhé poskytuje nový komplexnější pohled na pojem lidské důstojnosti, založený na doposud příliš nevyužívaném funkcionálním vymezení, které je pro práci s natolik abstraktním pojmem, jako je lidská důstojnost vhodnější než tradiční obsahové vymezení. Konečně zatřetí podhaluje obecnější a široce rozšířený problém nežádoucího užívání axiomů v právní argumentaci, který si žádá dalšího zkoumání.